

Luftforsvarets skolesenter Kjevik

Det beste alternativet for et samlet skolesenter i Luftforsvaret

Kompetanse

Ledende i NATO innen teknisk utdanning og bruk av moderne læringsteknologi. Kan ivareta all utdanning på Luftforsvarets systemer. Unik kompetanse i Norge.

Økonomi

Store kostnader knyttet til en flytting av skolesenteret. Gir ingen operative, økonomiske eller kompetansemessige gevinster.

Utviklingsmuligheter

Avklart naboforhold til AVINOR. Store arealer til videre utbygging på Forsvarets eiendom. Meget god infrastruktur tilpasset fremtidens behov.

Dersom det vektlegges lave investeringskostnader, en spisset base mot utdanning og lav risiko for kompetansetap, er Kjevik det klart beste alternativet.

Forsvarsdepartementet april 2015

Kjevifikakta har som mål å belyse at, ved reelle vurderinger av alle faktorer, så er Kjevik det beste stedet å videreutvikle utdanningsvirksomheten i Luftforsvaret. Vi har gjort kvalifiserte og nøkterne vurderinger av alternativene Kjevik og Værnes basert på befaring på Værnes, Kjeviks arealbehov, utredninger hentet fra FMR prosessen og fakta fra Forsvarsbygg.

Det er viktig å merke seg at skolesenteret på Kjevik er Forsvarets største skole. Normalt flytter man mindre enheter til de store når man samler aktivitet.

Kjevifikakta anbefaler at beslutninger om å relokalisere skolene i Forsvaret utsettes til "Forsvarssjefens utredning om utdanningsvirksomheten" er gjennomført innen 2020.

Argumentene i FMR og andre rapporter/utredninger, som skal underbygge beslutningene i LTP, er sammenflettet. Kjevifikakta prøver i denne brosjyren å drøfte noen av disse argumentene under temaene: Økonomi, utviklingsmuligheter og kompetanse. Bildetekstene underbygger Kjeviks gode kvaliteter.

Økonomi

En videreutvikling av Luftforsvarets skolesenteret på Kjevik gir den rimeligste løsningen for Forsvaret. Kjevik er vurdert som en egnet base i forhold til virksomheten, men den bryter med overordnede langsiktige føringer. Både GILs føring om samling av Luftforsvarets skoleaktivitet på eller i nærheten av en operativ base, og basestrukturutredningens krav om beliggenhet langs aksene Kirkenes-Rygge-Bergen, utelukker Kjevik.

GIL har ikke begrunnet sitt krav, om at alt må samles på eller i nærheten av en operativ base. Det er således usikkert hva han

ønsker å oppnå med å kraftsamle skolene på Værnes, fremfor å fortsette å samle skolevirksomhet for en mye lavere kostnad på Kjevik. Det er viktig å merke seg at et skolesenter uavhengig av plassering ikke har en operativ funksjon.

Basestrukturutredningen er en utredning for å sikre økonomisk fredsdrift. Kjevik er nabo med flyplass, har 10 minutter avstand til europavei og 20 minutter avstand til jernbane og havn. Denne beliggenhet sikrer økonomisk fredsdrift av skolesenteret.

Både investeringskostnader og kostnader med kompetansetap, kan tallfestes ved reelle utredninger. Dette er ikke gjort. I stedet har man brukt generell sjablongmetode uten å involvere fagkompetanse. Arbeidet til FD og Luftforsvarsstaben er ikke kvalitetssikret. Det er således veldig stor usikkerhet knyttet til kostnadene med å kraftsamle Luftforsvarets utdanningsvirksomhet på Værnes. Ved en fortsettelse av utdanningsvirksomhet på Kjevik er kostnadsbildet kjent.

Det er således veldig stor usikkerhet knyttet til kostnadene med å kraftsamle Luftforsvarets utdanningsvirksomhet på Værnes.

God forlegningssituasjon ved Kjevik

Det er en god balanse mellom forlegning for ansatte og elever. Forlegningene er godt vedlikeholdt og har kapasitet til å ivareta behovet for både Luftforsvarets rekruttskole og flygeskole.

Her er et av rommene på befalshotellet.

Det tegnes et bilde om at en flytting av skolene gir en økonomisk gevinst. Dette medfører ikke riktighet.

For det første er ikke Kjevik en base i operativ betydning. Kjevik er et skolesenter som leverer kompleks kompetanse til de operative enhetene. Det er ikke vanlig i NATO å blande operativ drift med skolevirksomhet.

For det andre ligger det ingen reelle reduksjon av antall baser i Luftforsvaret, fordi alle basene som skolene skal flyttes fra skal videreføres (Bardufoss, Madla, Ørland). Angående aktiviteten på Kjevik så er det ikke beskrevet hvor mye aktivitet som blir igjen.

For det tredje vil ikke bygningsmasse reduseres ved en etablering på Værnes, ergo vil kostnadene knyttet til drift og vedlikehold opprettholdes.

Et nøkternt estimat av utviklingskostnadene for et skolesenter på Værnes vil ligge i størrelsesorden 2-3 MRD kroner. Estimater fra Forsvarsdepartementet for utbyggingen av Ørland var på under 5 MRD kroner. Nå passerer utbyggingen over 15 MRD og man er på ingen måte ferdig. Det totale kostnadsbildet er ikke kjent.

Moderne idrettshall

Idrettshall, gymsal, styrkerom, idrettsbane og nærområdet danner en allsidig arena for fysisk aktivitet.

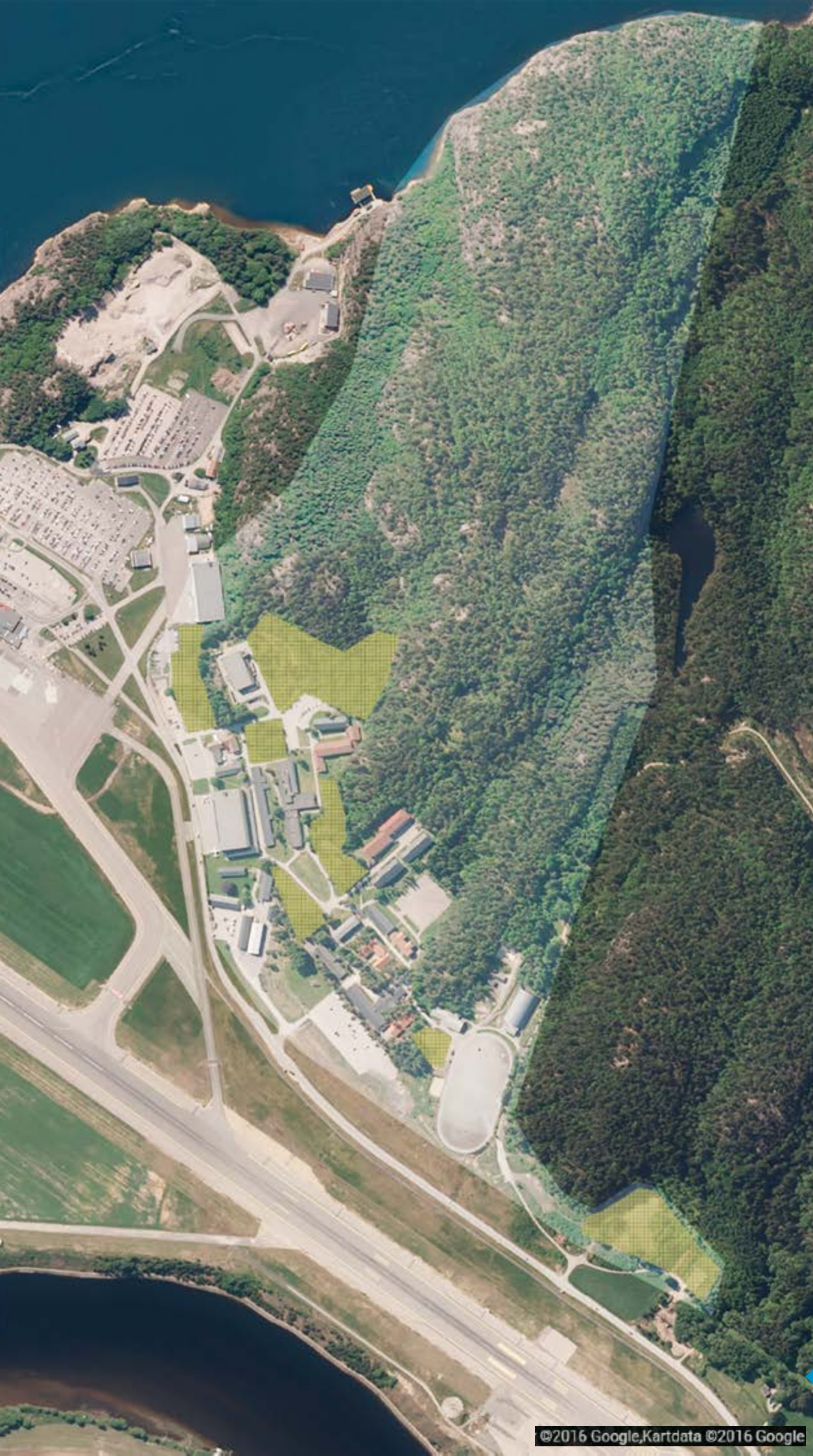
Her ser vi skolemesterskap i volleyball.

Forsvarsdepartementets egen utredning konkluderer med følgende omkring Kjevik:

Dersom det vektlegges lave investeringskostnader, en spisset base mot utdanning og lav risiko for kompetansetap, er Kjevik det klart beste alternativet. Dog er flere av de andre alternativene vurdert som vel så egnede for å rekruttere og beholde kompetanse. Kjevik bryter med vurderingene i basestrukturutredningen, den har ingen strukturelementer på basen og arealknapphet gjør at det er liten fleksibilitet dersom det på sikt er behov for en økning i bygningsmassen.

Kjevikfakta tilbakeviser påstandene om arealknapphet på det sterkeste. Kjevik har de beste forutsetninger for videre utvikling av bygningsmasse, for å ivareta Luftforsvarets og Forsvarets behov.

700 mål med utviklingsmuligheter

Forsvarsbygg sine rapporter fastslår at bygningsmassen kategoriseres som grønn. Skolesenteret har en meget godt utviklet infrastruktur for å møte fremtidens krav.

Forsvaret eier ca 700 mål på det området skolesenteret er etablert. Bygningsmassen på Kjevik er godt vedlikeholdt og antall bygg er tilpasset utdanningsbehovet. Kjevik er i dag et fleksibelt og kompakt skolesenter som møter utdanningsbehovet i Luftforsvaret.

Forsvarets eiendom gir fantastiske muligheter for videre utvikling av skolesenteret på Kjevik. Det ligger allerede infrastruktur i bakken for nye bygninger på tidligere utviklede områder.

Luftforsvarets befalsskole disponerer hele arealet som Forsvaret eier til nærøving og grønn tjeneste. Nærhet til øvingsfelt sparer logistikk og økonomi, og sikrer god utnyttelse av tid. Det er svært viktig med nærøvingsfelt for å drive utdanning ved Luftforsvarets befalsskole. Værnes har ikke tilgang til et slikt område uten transport.

Naboforhold til AVINOR og de flyoperative flatene er avklart. Det er ingen konflikter i forhold til den drift som er ved skolesenteret og en videre utvikling av eiendommen til Forsvaret.

Her ser vi Forsvarets tomt som et lyst felt. De skraverne feltene angir områder som kan utvikles for nye bygninger.

Utviklingsmuligheter

Bygningsmassen på Kjevik er godt vedlikeholdt og justert til endrede utdanningsbehov i Luftforsvaret. Forsvarsbyggs rapporter fastslår at bygningsmassen kategoriseres som meget god (grønn). Skolesenteret har en meget godt utviklet infrastruktur for å møte fremtidens krav.

Forsvarets eiendom utgjør ca 700 mål og gir gode muligheter for videre utvikling av skolesenteret på Kjevik. Det ligger allerede infrastruktur i bakken for nye bygninger på tidligere utviklede områder.

Den grønne tilstanden til bygningsmassen og de gode utviklingsmulighetene på Kjeviks eide areal er lett å fastslå. Til tross for dette velger Forsvarssjefen å kommunisere at bygningsmassen er dårlig og at det ikke finnes videre utviklingsmuligheter.

Forsvarets ledelse ønsker tilsynelatende å svartmale Kjevik, mens man fremsnakker Værnes til tross for at bygningsmassen er i særdeles dårlig forfatning. Utviklingsmulighetene på Værnes er svært begrenset på arealet som Forsvaret eier på Værnes lufthavn Trondheim. Avinor overtar stadig mer areal fra Forsvaret.

En grundig utredning med reelt fokus på utviklingsmuligheter og økonomi, vil vise at Kjevik er det beste alternativet for en videre samling av utdanningsvirksomhet i Luftforsvaret.

Kjevik utdanner personellet til Norges nye redningshelikopter AW101

Utdanningen starter for fullt høsten 2017. Det er svært kritisk for implementering av de nye redningshelikopterene at det ikke fattes vedtak om å flytte Kjevik i inneværende langtidsplan.

På bildet ser vi en F-16/35 instruktør som leverer forkurs til AW101. Matriseorganiseringen ved Kjevik gjør det mulig å bruke instruktører på tvers av fagfelt. Dette er helt unikt.

Det er svært kritisk for implementering av de nye redningshelikopterene at det ikke fattes vedtak om å flytte Kjevik i inneværende langtidsplan.

i Systemtanken om Kjevik-nedleggelse

De siste 20 årene har utdanningsvirksomheten ved Kjevik vært under stort press. I gjentatte forsvarsinterne prosesser har Kjevik i "tidlig-fasen" vært foreslått nedlagt. Når fakta rundt økonomi og kompetanse har blitt kvalitetssikret, har Kjevik blitt videreført. Ønsket om å legge ned Kjevik har blitt så tydelig, at man kan beskrive det som en systemtanke.

Ved fremleggelsen av FMR oktober 2015 ble nye og "uangripelige" rammer, som kan hjemle en flytting av Kjevik, presentert: "Basestrukturen". Basestrukturen ekskluderer all militær fredsdrift sør for en linje mellom Rygge og Bergen.

Samfunnsdebattantene statsviter Matlary og tidligere forsvarssjef Diesen, er blant de som er tydelige på at en videreføring av aktiviteten ved Kjevik ikke er ønskelig. De bringer systemtanken, om at Kjevik må legges ned, ut i den offentlige debatten.

Interessant nok så har ingen; fagmilitære, politikere, statsviter, tidligere forsvarssjefer eller andre, lagt frem utredninger eller annet tallmateriale som underbygger at Forsvaret får en operativ, økonomisk eller kompetanse gevinst ved å legge ned Kjevik.

Timeplan Forkurs AW101

Time	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
1	Reise	Glasscockpit	Glasscockpit	Kompositt	Data Bus Teknologi
2	Reise	Glasscockpit	Glasscockpit		Data Bus Teknologi
3	Reise	Glasscockpit			Glasscockpit
4	Reise				Glasscockpit
5					

Luftkontroll- og radarutdanning

Kjevik utdanner teknisk personell innen luftkontroll. Det er installert en komplett radar, til blant annet luftbildeproduksjon, som inngår i utdanningen. Dette gir en unik mulighet til å kombinere teori og praksis. Skolesenteret ivaretar også Sjøforsvarets behov for teknikere. Radaren inngår i den tilrettelagte infrastrukturen ved skolesenteret.

Bildet illustrerer hvordan radar og klasserom henger sammen med tre ledd; radarhode, teknisk installasjon og styresystemer.

Kompetanse

Luftforsvarets skolesenter Kjevik er ledende innen utdanning av flyteknisk personell i NATO. Skolen har utviklet moderne læringsmedier i samarbeid med Nederland, som har vært med å sette standard for de nye treningsmediene som brukes blant annet til F-35, NH90 og AW101.

Luftforsvaret er en høyteknologisk forsvarsgren med store krav til spesialisert kompetanse. Kompetanse som krever lang utdanning og tjenesteerfaring. Kompetansen ved Kjevik er unik. Matriseorganisasjon sikrer en kostnadseffektiv og maksimal utnyttelse av skolesenterets utdanningskapasitet på tvers av etablerte fagfelt.

Ved oppstart av F-35 utdanningen på Ørland blir denne matrisen brutt, og resultatet blir at man trenger flere instruktører for å levere samme mengde utdanning. F-16 klasserommene på Kjevik er klaggjort for F-35 utdanning. Kjevik har forlegningskapasitet til F-35 elevene. Ved å omgjøre vedtaket om å gjennomføre F-35 utdanning på Ørland, vil man spare lønnskostnader fordi matriseorganisasjonen opprettholdes. Utgifter knyttet til investeringer i bygningsmasse på Ørland kan reduseres.

Det er ikke gjort utredninger rundt et eventuelt kompetansetap ved flytting av skolesenteret fra Kjevik til Værnes. Dog er det beskrevet at tap av kompetanse kan erstattes med bestillerkompetanse. Tap av kompetanse tar lang tid å bygge opp, fordi det ikke finnes relevant kompetanse i den sivile sektor. Spesielt innen utdanning er tap av kompetanse kritisk. Og på sikt kan dette svekke de operative miljøene, som er rekrutteringsgrunnlaget til utdanningsvirksomheten, og man kommer inn i en ond sirkel. Erfaringer viser at det er svært kostbart å kjøpe kurs/utdanning i utlandet, minimum ti ganger prisen av nasjonale kurs.

I fremtidens Luftforsvar ser vi nye systemer som skal innføres. Nye fregatt/kystvaktelicoptere er under innfasing, nytt redningshelikopter innføres etter planen frem mot 2020-21 og nytt kampfly frem til ca. 2024. I tillegg kommer det nye SOF-helikoptere og P-8 overvåkningsfly. Nye radarsystemer og luftvernssystemer vil på sikt innføres. Kompetanse til å ivareta dette er i dag på Kjevik.

Justisdepartementet har investert større summer i utvikling av nytt fagmiljø og infrastruktur ved Kjevik for det nye redningshelikopter AW101. Dette for å sikre en høy beredskap av redningstjenester i forbindelse med innfasing og utfasing av nye AW101 helikoptere.

Utdanning til øvrige systemer i Luftforsvaret ivaretas også ved skolesenteret. Etablerte systemer som P-3 Orion og C-130 Hercules ser nå også på muligheten til å bestille utdanning ved skolesenteret på Kjevik. Dette vil samle all teknisk skolekompetanse i Luftforsvaret på Kjevik.

Det er særdeles smart å bygge videre på den kompetansen og den infrastrukturen som er på Kjevik for å samle mer av Luftforsvarets utdanningsvirksomhet. Kjevik er Forsvarets største skolesenter og har et godt etablert samarbeid med våre nordiske naboer i tillegg til Nederland.

En beslutning omkring beliggenhet av fremtidens skolesenter i Luftforsvaret bør helt klart vente til den berammede utredningen om utdanningsvirksomhet, som Forsvarssjefen vil foreta frem mot 2020, er ferdigstilt.

Det knytter seg stor usikkerhet til hvordan utdanningssystemet i Forsvaret vil bli som følge av den nye befalsordningen. McKinsey rapporten påpeker behovet for nødvendige endringer i utdanningssystemet. Høyere utdanning må legges om for å finne mer effektive og økonomiske løsninger.

Kjevik er Forsvarets største skolesenter og har et godt etablert utdanningssamarbeid med våre nordiske naboer i tillegg til Nederland.

i

Bestillerkompetanse kommer til kort når økonomien er anstrengt

I 2001 bestemte Luftforsvarsstaben at Kjevik ikke skulle utdanne til P-3 Orion. Luftforsvarsstaben ville bruke bestillerkompetanse for å finne bedre egnede utdanningstilbydere utenfor det norske Forsvaret. Høsten 2016 starter P-3 utdanning på Kjevik fordi Luftforsvarsstaben ikke har lykket med å finne et rimeligere og bedre alternativ enn skolesenteret på Kjevik. Utdanning på C-130 er heller ikke på Kjevik. Luftforsvaret ønsker nå å finne løsninger for også å legge denne utdanningen til skolesenteret.

Bestillerkompetanse hjelper ikke, når økonomien i Luftforsvaret er presset, og prisen for kjøp av kursplasser er 10-20 ganger høyere enn tilsvarende kurskostnad på Kjevik.

Praktisk trening

Det er viktig å kunne trene på fysisk materiell med fysiske verktøy. Hvilket materiell man øver på betyr lite. Operativt materiell blir ikke frigjort til utdanning.

På bildet ser vi opplasting av våpen på et kampfly.

Internasjonalt samarbeid om kompetanse

Skolesenteret har bilateralt utdanningssamarbeid med blant annet Nederland, Sverige og Danmark. Også NATO benytter Kjevik.

På bildet ser vi en amerikansk sersjant under opplæring ved teknisk skole.

I forbindelse med det pågående arbeidet med ny langtidsplan for Forsvaret, så har det fra flere hold kommet en rekke påstander som ikke er underbygd. Kjevikfakta håper at Stortinget vil stille spørsmål ved LTP, før man vedtar dyre strukturendringer, som kan bli kontra-produktive for kompetansen og dermed negative for Forsvarets operativitet. Vi har satt sammen noen spørsmål ut fra det underlaget vi har lest, informasjon i media og informasjon vi har publisert på vår side www.kjevikfakta.no

1. Hvor er utregningene som viser økonomiske, operative eller kompetanse gevinster med å flytte skolesenteret til Værnes?

Ingen, verken fagmilitære, regjeringen eller samfunnsdebatanter, har lagt frem utregninger som viser gevinster. Investeringskostnadene tones ned og man bruker i stedet innholdslos argumentasjon; "det er opplagte grunner til at Kjevik må legges ned" (Diesen, april 2016), "Kjevik foreslås nedlagt i dette rådet, noe som er helt logisk i sammenhengen" (Matlary, oktober 2015) eller "For å lykkes, skal Luftforsvaret kraftsamles rundt baser med stor operativ stridsverdi" (FMR 2015). Kjevikfakta har beregnet at det vil koste mellom 2-3 milliarder kroner å etablere skolesenteret på Værnes - uten at dette gir mer operativitet. FD har beregnet økt husleie på Værnes i forhold til Kjevik, dette gir økte driftskostnader. Det vil ikke bli mulig å oppnå påstått økonomisk gevinst. Hva er det som er opplagt eller innlysende? Og hva ligger i å lykkes eller i å kraftsamle?

2. Det hevdes at Forsvaret må redusere sitt fotavtrykk igjennom å være på færre steder. Hvor stor blir reduksjonen i baser hvis skolene samles på Værnes?

En rekke av Luftforsvarets skoler er foreslått flyttet til Værnes. Argumentet er at Forsvaret må redusere antall baser. En gjennomgang av basene som skolene skal flyttes fra viser ingen reduksjon. Disse skolene skal flyttes; BFTS (flyttes fra Ørland - som ikke skal legges ned), Rekruttskolen (flyttes fra Madla - som ikke skal legges ned), Flyskolen (flyttes fra Bardufoss - som ikke skal legges ned), skolesenteret på Kjevik (informasjonen Kjevikfakta sitter på indikerer at flere militære avdelinger fortsatt vil være på Kjevik). Arealet man flytter fra må gjenoppbygges på Værnes.

3. Hvorfor må skolene relokiseres før Forsvarssjefen har utredet den fremtidige utdanningsvirksomheten i Forsvaret?

Ingen, verken politisk eller fagmilitært, kjenner utdanningsbehovene til det "nye" Forsvaret. Forsvaret endrer befalsordningen for å tilpasse seg NATO. Denne endringen griper dypt inn i utdanningsvirksomheten. Forsvarssjefen har på grunn av dette berammet en utredning rundt utdanningsvirksomheten innen 2020. Også McKinsey rapporten påpeker behovet for en revisjon av utdanningen i Forsvaret. Det ligger stor økonomisk og kompetansemessig risiko, ved å begynne prosessen med å flytte skolene før utredningen er sluttført.

4. Er det gjennomført konsekvensanalyser rundt den innvirkning en flytting av skolesenteret vil ha på innføring av nytt redningshelikopter?

Det er Kjevik som har ansvaret for utdanning av teknikere, samt teknisk/prosedyre utdanning av piloter og systemoperatører på AW101. Denne utdanning er allerede startet, med korte forkurs, og vil fra høsten 2017 gå for fullt. Utrulling av helikoptrene følger en streng tidsplan (2017-2020) som ikke har rom for avvik.

Avvik i leveransene vil påvirke redningsberedskapen i Norge. Kjevik er, igjennom sin kompetanse og IKT-infrastruktur, kjernen i utdanningsleveransen på tvers av produsent, basene og skolesenteret.

5. Det hevdes at det er gjenbruksmulighetene for bygg/eiendom på Værnes som gir mulighet til gevinst ved opprettelse av et nytt skolesenter. Er det kvalitetssikret en reell gjenbruksmulighet for bygg og eiendomsareal til utdanningsaktivitet?

I motsetning til Luftforsvarsstaben og Forsvarsdepartementet, så har Kjevikfakta vært på befaring på Værnes. For det første er eiendomsareal allerede avgrenset og under betydelig press. For det andre er eksisterende bygningsmasse av varierende kvalitet; enkelte bygg er i så dårlig tilstand at de må saneres og andre er ikke egnet til skoledrift. For det tredje er de fleste brukbare byggene i bruk av Heimevernet eller Politiet. Luftforsvarsstaben avviste i 2013 Værnes som egnet, basert på store investeringsbehov. Stort sett alt Kjevik trenger av areal, 40.000 m², for å videreføre utdanningsleveransene må bygges på nytt.

6. Det hevdes at Kjeviks dårlige bygningsmasse og manglende utviklingsmulighet er drivende for å flytte til Værnes. Denne påstand kan lett motbevises ved en befaring på Kjevik. Dette har ikke Luftforsvarsstaben og Forsvarsdepartementet gjort. Hvem har ansvaret for at dette ikke er kvalitetssikret?

Kjevik har en godt vedlikeholdt bygningsmasse, som er justert til Luftforsvarets utdanningsbehov. Dette er påvist av Forsvarsbygg i egen rapport. Kjeviks eiendomsareal er på ca 700 mål og har gode utviklingsmuligheter.

7. Det hevdes at utdanningen på Kjevik krever en ny innretning ifm innføring av nytt kampfly. Er det dokumentert hvordan man har kommet frem til denne påstanden?

Kjevik leverer all teknisk kompetanse til hele Luftforsvaret. Kampfly-utdanningen på Kjevik utgjør under 20% av skolesenterets samlede leveranser. Det er Kjevik som skal forestå F-35 kampfly utdanningen på Ørland. Det må også påpekes at skolesenteret har, sammen med Nederland, utviklet en moderne IKT-basert treningsløsning for F-16. Denne predaterer tilsvarende løsninger med minst 10 år og har vært med på å sette standard for utdanning på F-35, NH90 og AW101. Skolesenteret er innrettet for fremtidens utdanningsbehov med Forsvarets mest moderne IKT-struktur.

8. En av grunnene til at Kjevik ikke videreføres er Basestrukturen. Basestrukturen ekskluderer all militær drift sør for Rygge-Bergen, fordi infrastrukturen ifølge Forsvarsbygg ikke kan understøtte en rasjonell fredsdrift. Samsvarer dette militære bildet av samferdselsstrukturen med det politiske bildet?

Til tross for Basestrukturen, videreføres andre militære baser sør for Rygge-Bergen. Kjevik er nabo med flyplass, har 10 minutter avstand til europavei og 20 minutter avstand til jernbane og havn. Denne beliggenhet sikrer økonomisk fredsdrift av skolesenteret. Rammeavtaler ivaretar leveranse av materiell til alle forsvarets avdelinger i hele Norge. Man kan flåsete si at det ikke er problemer med å anskaffe binders.

9. Skolesenteret har ingen operative strukturelementer. Hvilken gevinst ønsker man å oppnå med å etablere et nytt skolesenter i tilknytning til en operativ base?

På Værnes har Heimevernet flere operative oppdrag, herunder mottak av alliert støtte. Disse oppdragene endres ikke hvis Luftforsvaret etablerer seg med et skolesenter, fordi et skolesenter ikke har operative funksjoner. Det vanlige i NATO er at skoledrift og operative baser ikke samlokaliseres.

10. Er det utredet om man måtte ta et større kompetansetap, og i så fall hva blir konsekvensene av dette, ved en flytting av skolesenteret?

Alle erfaringer viser at Forsvaret lider et kompetansetap hver gang en avdeling eller base flyttes. I noen tilfeller er dette lett å kompensere, andre ganger kan det ta lang tid. Rekrutteringsgrunnlaget til instruktørene ved skolene i Forsvaret er fra de operative avdelingene. Ved et større kompetansetap vil det altså bli kamp om de samme personellressursene. Luftforsvaret har allerede erfart at kjøp av utenlandsk utdanningskapasitet for å erstatte kapasitet ved skolesenteret på Kjevik er vanskelig og betydelig dyrere enn ønskelig.

Kjevikfakta, www.lsk.mil.no, er de lokale fagforeningene ved Luftforsvarets skolesenter Kjevik. Dette dokumentet kan lastes ned fra: <http://www.kjevikfakta.no/kjevikfakta.pdf>